

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Dispvatio XC. De reviviscentia meritorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

dum de exemptione Virginis à debito proximo peccati originalis, sine quibus nec vis hujus objectionis plenè intelligi potest, nec absolutionis.

X. Hæc responsio procedit supponendo opinionem, quod peccatum originale consistat in privatione gratiæ, quæ probabilis est, & satis inter Theologos frequens. Si tamen quis peccatum originale statuat in actu Adami moraliter manente, dupliciter recentiores aliqui respondent argumento, primò, si anima crearetur aliquo tempore priùs quàm uniretur corpori, qui casus idem in se est cum illo, quem ponit Coninck, dicunt, si idem sit peccasse in Adamo ac contrahere peccatum originale, dicunt, inquam, illam animam toto tempore ante unionem cum corpore non esse infectam peccato originali, & hanc propositionem, *Hæc anima peccavit in Adamo*, licet sonet præteritum aut præsens, re tamen verà esse de futuro, & facere hunc sensum, hæc anima quando unietur corpori contrahet peccatum, non minùs quàm si physicè peccasset in Adamo: vel si quis retinere velit sensum præteritum, dicere poterit hanc animam peccasse in Adamo, id est quando Adamus peccavit positum esse titulum ratione cujus hæc anima, quando corpori unietur, contrahet peccatum originale, qui sensus eòdem recidit cum præcedente.

XI. Alius dicendi modus est, si anima crearetur ante unionem ad corpus, toto illo tempore antecedente unionem, fore eam maculatam ratione unionis secururæ cum corpore: unde decre-

tum Dei statui debet hujusmodi, omnis anima, nem ad corpus, quæ est per unionem ad corpus futura alicujus ex posteris Adæ contrahet peccatum originale. Si autem dicant Patres animas contrahere hoc peccatum per unionem ad corpus, est quia de facto nulla existit ante unionem, nil tamen obstat quin contrarium contingat, si Deus præter ordinarium cursum rerum, animam tempore priùs crearet, quàm uniret corpori.

XII. Adde nihilominus, posse pœnam æternam peccato mortali debitam aliquo modo redire; potest enim Deus illam remittere solum conditionatè, nempe si amplius non peccaverit, si tamen postea peccaverit, tunc Deus potest eum in æternum punire ob culpam priùs remissam. In hoc tamen casu non redit intrinsecus reatus, qui nihil differt à peccato, quod non redit, sed hæc obligatio ad pœnam æternam provenit ab extrinsecò, nempe à voluntate Dei, qui sub conditione solum statuit illum hominem ob peccatum illud non punire, nempe si iterum non peccaret; unde posito novo peccato fit iterum priori pœnæ obnoxius.

XIII. Disputari hîc solet à nonnullis, quæ pœna debeatur in inferno peccato veniali cum mortali conjuncto: item utrùm pœna temporalis peccato mortali remisso, aut veniali debita persolvatur in inferno, casu quo quis eâ non solutâ, in mortali decedat. Sed de his commodius postea.

DISPUTATIO NONAGESIMA.

De Reviviscentia Meritorum.

SECTIO PRIM A.

Utrum opera per peccatum mortificata reviviscant per Pœnitentiam?

I. Merita per peccatum mortificata reviviscere, constantè docent Theologi.

RECEPTUM adeo apud Theologos est, merita reviviscere, ut citra temeritatem negari non possit, Auctores gravissimi affirmant. Varia Scripturæ, Conciliorum & Patrum loca quæ ad hoc adferri passim solent, videri possunt apud Suarium relectione de reviviscentia meritorum, disp. primâ, sect. primâ & secundâ, Vasquez primâ secundæ, disp. ducentesimâ vigesimâ primâ, & hîc, quæst. octogesima nonâ, Coninck disput. secundâ de Pœnitentiâ, dub. vigesimo, Tannerum, Maratium, & alios, nos ex iis aliqua subjiciemus.

II. Notandum verò cum Theologis communiter, tria operum nostrorum genera distingui posse, Mortifera, Mortua & Mortificata. Mortifera sunt, quæ vel vitam spiritualem auferunt, si mortalia sint, vel saltem nocent, si solum sint venialia. Mortua illa opera dicuntur, quæ ab homine in

statu peccati mortalis existente eliciuntur. Tandem Mortificata censentur illa, quæ ab homine in statu gratiæ existente elicita verè habebant vitam, licet per peccatum mortale subsequens, vitam quasi expeditam, seu vim perducendi homines ad beatitudinem amittant. Prima non reviviscunt, ut ostensum est: quod idem dicendum de secundis; esto enim mala non fuerint, reviviscere tamen non possunt, cum nihil reviviscere possit, nisi quod vitam habuit; reviviscere enim est vitam amissam recuperare. Tertium ergo operum genus reviviscere,

III. Probatum primò ex illo ad Galatas tertio, ubi lapsis Galatis sic loquitur Apostolus: *O insensati Galata, &c. deinde, Sic stulti estis, ut cum Spiritu ceperitis, nunc carne consummemini*, & statim ad rem nostram, *Tanta passi estis sine causâ, si tamen sine causâ*: quod propterea, ait Sanctus Hieronymus in hunc locum, dixit Apostolus, ut significaret eos, si respicerent priora merita per pœnitentiam recuperaturos. Confirmatur ex illo Joëlis secundo: *Reddam vobis annos quos comedit locusta & bruchus*, qui etiam locus à Sancto Hieronymo intelligitur de meritis per pœnitentiam recuperandis.

Secundo

IV.
*Uterius ex
 Epistola ad
 Hebraeos
 ostenditur
 merita re-
 viviscere.*

Secundò probatur ex loco illo ad Hebræos sexto, quem fusillimè prosequitur Suarez citatus, sect. primâ. Scribens itaque Apostolus ad Hebræos, inter quos multi jam in peccatum, post bona opera prius facta, lapsi fuerant, ut affirmat Sanctus Chrysostomus, Sanctus Athanasius, & alii Patres apud Suarium, ut illos, sicut & Galatas ad Pœnitentiam ex recordatione priorum honorum operum alliciat, & eos qui jam à peccato surrexerant, in bono confirmet, sic eos alloquitur: *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis, & ministratis.* Quibus dicit Apostolus injustum fore Deum, si obliviscatur, non solum operum, quæ tunc faciebant post respiscenciam, sed etiam si oblivisceretur eorum, quæ ante lapsum fecerant, ergo illis post respiscenciam præmium debetur, alioqui injustus non foret Deus, illorum non recordando, & consequenter nec illa remunerando.

V.
*Doctrina de
 reviviscen-
 tia merito-
 rum tradi-
 tur à Con-
 cilio Tri-
 dentino.*

Quæ Apostoli explicatio, ut notant omnes, optimè confirmatur ex Concilio Tridentino, sessione sextâ, capite decimo sexto, ubi ait, justificatis omnibus, sive acceptam gratiam perpetuò conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda esse hæc Apostoli verba, ut animentur scilicet, ad perseverandum in bonis operibus, eaque ferventiùs exercenda, quod nimirum nullum opus factum in nomine Dei sine fructu sit, sive per peccatum interrumpatur illius valor, sive non. Imo cum Concilium dicat, utriusque hominum generi proponendum hoc dictum Apostoli, nempe & iis qui nunquam gratiam per bona opera acquisitam perdididerunt, & iis qui amissam recuperaverunt, indicat Apostolum alloqui omnes in illâ Ecclesiâ, & particulam ministrastis applicare iis qui erant adhuc in peccato, aliam verò, nempe ministratis, iis qui jam in gratiâ existebant; licet hæc sint hujus particulæ explanationes, quæ videri poterunt in Suario citato, numero vigesimo sexto.

VI.
*Hoc ipsum,
 merita scilicet
 reviviscere, aper-
 te ex alio Tri-
 dentini loco
 ostenditur.*

Tertiò idem probatur ex Concilio Tridentino, sess. sextâ, capite decimo sexto citato, ubi sic habet: *Nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quo minus plenè illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta, divina legi pro hujus vita statu satisfecisse, & vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratiâ decesserint consequendam, verè promeruisse censeantur.* Ubi cum Concilium nihil aliud requirat ut opera in Deo facta, hoc est ab homine in gratiâ Dei existente vitam æternam consequantur, quàm ut qui ea fecerint, in gratiâ decedat, aperte sequitur ejusmodi opera, si forte per peccatum exciderint, reviviscere, alioqui ob illa qui in gratiâ decedunt æternam vitam non consequerentur contra Concilium.

VII.
*Clarior ad-
 hæc ex eo-
 dem Con-
 cilio eadem
 veritas pro-
 batur.*

His consonant quæ in eodem Concilio habentur eadem sessione, canone trigesimo secundo: *Si quis dixerit justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & JESU-CHRISTI meritum, cujus vivum membrum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vite æternæ, si tamen in gratiâ decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathematis.* ubi, ut benè notant aliqui, ad hoc ut per hæc opera vitam æternam & gloriæ augmentum consequantur homines, non requiritur à Concilio ut gratiæ continuationem non interruperint, sed solum ut in gratiâ decedant, ergo hoc solo posito priora merita habebunt hunc effectum.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum merita reviviscant ex Misericordiâ, an ex Iustitiâ.

NOTANDA hic imprimis ratio cur merita, quamvis peccatum aliquod mortale interveniat, non destruantur, sed solum mortificentur, & consequenter peccato per gratiam ablato reviviscant. Ratio itaque est, quia ut docet Concilium Tridentinum sessione sextâ, capite illo decimo sexto, & canone trigesimo secundo, jus quod habet homo ad gloriam ex meritis, est solum conditionatum, nempe si in gratiâ decesserit, unde quantumcumque peccatum grave interveniat; non est necessarium merita omnino tolli, cum simul cum peccato, & actuali dignitate ad odium stare possit dignitas conditionata ad præmium, unde licet per peccatum subsequens merita mortificentur, seu non sint expedita ad obtinendum præmium, cum conditio una desit, nempe ut per gratiam tollatur obex peccati, destrui tamen omnino per peccatum non possunt, cum nunquam tollatur ab illo homine, quo minus dignus sit præmio, si in gratiâ decedat juxta Tridentinum.

Dices: Ergo nec peccatum destruitur absolute per gratiam, cum peccatum non reddat hominem dignum penâ æternâ, nisi solum conditionatè, nempe si ad mortem usque in eo permanferit. Respondetur negando consequentiam; peccatum enim est absoluta dignitas ad odium Dei, & penam æternam: etsi autem hæc de facto non infligetur, nisi post mortem, peccatum tamen meretur ut homo ratione illius omni auxilio gratiæ, seu favore supernaturali orbetur, & consequenter constituitur in termino damnationis, quare non solum conditionatè, sed absolute reddit hominem dignum odio & penâ æternâ, sicque per gratiam subsequentem destruat necesse est, cum simul esse nequeat quis actu gratus Deo, & actu dignus odio. plura hæc de re disputatione sequente.

Querimus ergo, Utrum merita reviviscant ex misericordiâ, an ex justitiâ? Magna hic intercedit inter P. Vasquez & P. Suarez controversia, ille enim hic, quæst. octogesima nonâ, dub. 1. & primâ secundæ, disp. ducentesimâ vigesimâ primâ, cap. tertio & quarto affirmat, licet intervenire debeat misericordiâ in radice, seu ut homo peniteat, positâ tamen penitentia, ita necessariò ait redire, seu reviviscere merita præcedentia, ut omnino nequeant impediri quo minus homini illi restituantur. Pater Suarez verò relectione supra citatâ, disp. 1. sect. 3. esto quandam aptitudinem seu dignitatem in meritis positâ penitentia agnoscat ad reviviscenciam, seu ut acceptari à Deo possint merita ad præmium, ait nihilominus posse à Deo non acceptari, sicque simpliciter ut redeant requirit Dei misericordiam, non solum in conferendo auxilio ad respiscendum per penitentiam, sed etiam ut positâ penitentia, merita reviviscant.

Ad rectam quæstionis hujus intelligentiam, præ oculis habenda duplex illa acceptio justitiæ, latæ nimirum, quæ aliud nihil est, quàm quædam connaturalis exigentia alicujus rei, sicut calor ut octo exigit ignem, Sol lucem, &c. ac proinde

I.
*Quam ob
 causam me-
 rita per pec-
 catum mor-
 tale non de-
 struantur,
 sed tantum
 mortificen-
 tur.*

II.
*Obiicit. Ergo
 nec peccatâ
 destruitur
 per gratiam
 absolutè.*

III.
*Circa reviviscenciam
 meritorum,
 ex justitiâ
 an ex miseri-
 cordiâ, duo
 opposita sunt
 Theologarum
 sententia.*

IV.
*Notandum
 ex dictis,
 duplicem
 dari accep-
 tionem justitiæ
 proinde*

*Declaratur
quis sit con-
ceptus iusti-
tia latè de-
ta.*

proinde Deus ut auctor naturæ tenetur iis res istas concedere, nec sine vi aliqua rebus illatæ negare potest. Huiusmodi iustitiâ, concedit P. Vasquez homini aduersus Deum respectu gloriæ, ita ut postis meritis negare eam Deus sine aliqua violentiâ nequeat, sicut nec igni calorem, aut Soli lucem, quod si negaret, ut absolutè posset, non id faceret ut auctor naturæ in his, ut Iudex remunerator & auctor gratiæ in illo, sed ut supremus Dominus in utrisque. Adeo tamen imperfectum reputat P. Vasquez hunc conceptum iustitiæ, ut primâ secundæ, disp. 214. cap. undecimo, num. octogesimo quarto tandem asserat solum esse gratitudinem: unde expressè deum fatetur, Deum non ex iustitiâ, sed ex gratitudine gloriæ meritis Sanctorum tribuere. & ut ostendi Tomo præcedente, non potest verè appellari iustitiâ, saltem eâ quâ Deus merita remunerat.

*V.
Alii tamen
multo stri-
ctiore modo
Deum ho-
minibus
astringi af-
ferunt.*

Alia ergo est Iustitiâ strictior, quam in Deo respectu creaturæ rationalis cum P. Suarez statuunt plurimi Theologi: esto enim priorem non negent fortè reperiri posse, de facto tamen multo strictiore modo dicunt Deum ex iustitiâ hominibus obstringi, fundatâ non in illâ solum connaturali operis exigentiâ, sed in pacto etiam & promissione sub conditione onerosâ operis explendi.

*VI.
Reuiviscunt
merita ad
minimum
lato illo mo-
do iustitiâ.*

Dico primò: Merita ad minimum illo genere Iustitiæ reuiviscere, saltem ad aliquod præmium gratiæ & gloriæ; ad quantum enim præmium redeant, seu quam gratiam aut gloriâ ex Iustitiâ recuperent, quoad præsens nil refert. Explicatur conclusio: Merita per peccatum subsequens non destruantur, sed solum mortificantur, ut ostensum est totâ Sectione præcedente, & initio huius; ergo ablato obice peccati, iterum habent vim suam expeditam, ad effectum, videlicet præmium, sicut in simili sæpius ostendimus de Sacramentis, quæ ubi valida fuerint & informia, ablato postea obice, virtus eis redditur expedita ad conferendum effectum: sic meritis, ablato peccato, nihil deest intrinsicum in homine, quo minùs conferant gloriâ, sed ad summum conditio aliqua merè extrinseca, mors scilicet in gratiâ.

*VII.
Ex his in-
fertur me-
rita ad suam
præmium
reuiuiscere
ex iustitiâ.*

Hinc ulterius patet, merita ex iustitiâ reuiviscere ad suum præmium; esto enim fortè potuisset Deus impedire quo minùs reuiviscerent, de quo postea, ipso facto tamen, quòd non impediatur, sed det auxilia ad obicem removendum, hoc amoto redit prior dignitas, & consequenter merentur de condigno præmium, sicut ante peccatum. Confirmatur: Licet destructo subiecto accidens, albedo exempli gratiâ, aut calor connaturaliter debeat perire, si tamen Deus illud conservet, petit concursum ad suas operationes, ut patet in speciebus Eucharisticis, ubi albedo & alia accidentia producunt naturaliter suos effectus; nulla enim est ratio cur non dicamus, æquè ibi naturaliter operari illa accidentia, atque naturaliter operantur accidentia in subiecto ubi sunt præternaturaliter, vel violentè, ut calor in aquâ: ergo Deus connaturaliter præbere debet concursum accidentibus illis ad suas operationes, ita ut citra aliquam vim iis illatam, negare cum non possit, sicque ex iustitiâ illâ imperfectâ seu connaturalitate, & si reproduceret subiectum, & in illo ea reponeret eodem modo cum iis concurrere deberet, ac si nunquam subiecto caruissent.

R. P. Comptoni Theol. Schol. Tom. II.

Secundò probatur: Certam enim videtur, licet aliqua misericordia hic interveniat, non tamen ita usquequaque tribuendum esse totum hoc negotium reuiviscentiæ meritorum, & recuperationis præmii, merè voluntati Dei, & misericordiæ, ut nulla hic iustitiâ reperiat; primò enim locus ille Sancti Pauli ad Hebræos hoc videtur exigere: *Non est iniustus Deus*, &c. in quæ verba ait Sanctus Augustinus libro de naturâ & gratiâ, capite secundo: *Non est iniustus Deus, ut iustos fraudet mercede iustitiæ*. Deinde sequeretur merita non reuiviscere, sed solum Deum liberaliter præmium conferre, non tamen intuitu meritorum; sic enim merita illud exigerent, & foret iustitiâ: solum ergo Deus eo modo se gereret ac si non essent merita. Tertiò, Concilium Tridentinum ait ibi veram rationem meriti intercedere, ubi autem meritum de condigno, ibi iustitiâ.

*VIII.
Certum vi-
detur, totum
quòd in hac
reuiuiscen-
tiâ interve-
nit, non esse
merè tribu-
endum volun-
tati & mi-
sericordiæ
divinæ.*

Quòd verò addit Pater Vasquez, Deum nec per potentiam absolutam efficere posse ut merita non reuiviscant, quamvis peccatum, seu obex auferatur, licet à recentioribus Theologis passim rejici videam, mihi tamen aliquo sensu videtur verum secundum hunc modum iustitiæ, seu exigentiæ connaturalis, quam ponunt in meritis; nec enim si ex naturâ suâ merita sint exigentiâ connaturalis præmii, licet quidem Deus secluso pacto, possit non illud dare ratione supremi in res omnes domini, efficere tamen non potest, ut non sint illius exigentiâ, cum hæc sit illorum natura: sicut licet negare possit Deus igni concursum universalem ad comburendum, quando ponantur omnes circumstantiæ requisitæ, sicut fecit in igne Babilonio, efficere tamen non potest ut ignis concursum illum connaturaliter non exigat.

*IX.
Possimè ullâ
ratione im-
pediri reui-
viscentiâ
meritorum,
si tollatur
obex.*

Verum est quidem, sicut ignis in sensu composito quod Deus nolit concurrere, concursum illum non petit, ita merita in sensu composito quòd Deus nolit iis dare præmium, non possunt illud exigere; sic enim exigerent aliquid impossibile, quare si nihil aliud quam hoc velint recentiores, verum dicunt, nec puto id negare P. Vasquez, cum quoad hoc idem sit de quavis re naturali, imò de meritis omnibus, etiam non mortificatis, sed quando primò ponuntur; si enim Deus, ut potuit, statuisset nullum iis dare præmium, certè in sensu composito huius decreti, nullum peterent, id est non peterent habere præmium contra Dei voluntatem.

*X.
Non proce-
dit quæstio
in sensu co-
posito volun-
tatis divinæ,
non dandi
meritis præ-
mium.*

Dico secundò: Ista tamen exigentiâ præmii ex iustitiâ hæc latè dictâ in meritis mortificatis, fundatur in aliquâ misericordiâ. Probatur: Nisi enim Deus ex misericordiâ homini lapsu gratiam suam, tum præuenientem, tum adjuvantem misericorditer concederet, per quam respiceret, & peccati obicem per penitentiam tolleret, quod sine ullâ injuriâ facere potuisset, semper merita priora manerent ligata, nec unquam ad præmium expedita; ergo sicut quòd respiscat peccator, est opus misericordiæ divinæ, ita & quòd merita reuiviscant; posita autem penitentia, & remotione peccati ex misericordiâ, merita ex iustitiâ, saltem illâ imperfectâ, de quâ nunc loquimur, seu connaturali exigentiâ possunt præmium, quòd est illa reuiviscere. Confirmatur exemplo supra posito; quòd enim Deus destructo subiecto accidens aliquod, calorem verbi gratia conservet, est opus indebitum naturæ, & quædam, ut ita dicam liberalitas, sicut & quòd

*XI.
Exigentia
hac præmii
ex iustitiâ
fundatur in
aliqua mi-
sericordiâ.*

Yy

quodd subjectum denuo reproducat, ei que acci- dens uniat, hoc autem si præstet ex liberalitate, non potest citra aliquam vim rebus illatam con- cursum calori negare ad suas operationes, imo hunc ex Justitiâ de qua nunc loquimur, nempe ex quadam naturali exigentiâ postulat.

XII.

Obije. Injusti- tia & mise- ricordia sunt conceptus oppositi.

Dices: Misericordiâ & Justitiâ sunt conceptus omnino oppositi; ergo ipso facto quodd interveniat Misericordiâ, tollitur conceptus Justitiâ; implicat enim petere aliquid ex debito, seu justitiâ, & tamen illud dari ex misericordiâ & libera- litate. Respondetur: Rem quâ petitur nunquam dari ex misericordiâ & liberaliter, sed ex justitiâ, ita ut citra aliquam violentiam negari non possit. Hoc tamen non obstante potest antecedenter aliqua intervenire misericordiâ & liberalitas; mi- sericordiâ enim & liberalitas in radice non tollit conceptum justitiâ, & exigentiâ naturalis: Sic gratis creavit Deus ignem, Solem, Angelum, non tamen gratis positâ creatione dat illis calo- rem & lucem, huic intellectum & voluntatem, nec potest iis sine vi aliquâ negare concursum ad operationes connaturaliter debitas: dat unus ho- mo alteri agrum ex liberalitate, hac tamen positâ fructus ei debentur ex justitiâ, ita ut nec qui agrum dedit, possit sine injuriâ hos ei auferre.

XIII.

Deus auxi- lia dat libe- raliter, glo- riam ex ju- stitiâ.

Tandem Deus dat liberaliter gratiam & auxilia, ad bona opera exercenda, his tamen positis glo- riam negare non potest: unde in locum illum Apostoli secundâ ad Timotheum quarto, *Repos- ita est mihi corona justitiâ, &c.* Sanctus Bernar- dus in fine tractatus de libero arbitrio: *Promissum, inquit, ex misericordiâ, sed ex justitiâ persolvendum: & Sanctus Augustinus de gratiâ & libero arbitrio, capite sexto, Cui daret coronam justus judex, nisi prius dedisset gratiam misericors Pater? Et quomodo esset ista corona justitiâ, nisi præcessisset gratia, qua justificat impium: quomodo ista debita redderentur, nisi prius illa gratuita donarentur: hæc ille.* Aliqua tamen liberalitas & misericordiâ pbat justitiâ, illa scilicet quæ in ipsâ solutione intercedit, ut quando hæc non est sufficiens, creditor nihilo- minus est illâ contentus, tunc enim censetur donare vel condonare reliquum, sicut cum quis pro equo aut agro, qui valet centum, accipit tantum triginta.

XIV.

Merita mor- tificata non ex latâ ran- tione, sed etiâ ex strictâ in- stitiâ reviviscunt.

Dico tertio, non latam solum hanc & meta- phoricam, jam positam, sed propriam etiam & strictam justitiâ hinc in reviviscentiâ meritorum intervenire. Ratio est, Deus siquidem omnibus in gratiâ decedentibus promisit præmium ob bo- na opera, quæ in vitâ exercuerunt, ergo hæc promissio non tollitur respectu meritorum, quæ per peccatum exciderunt; nec enim ullibi signifi- catur hæc à communi illâ lege excipi. Deinde quando dicitur Deus fore injustus si obliviscere- tur operum, quæ fecimus, aliam longè justitiâ, quam merè connaturalem quandam exigentiâ, passim omnes intelligunt; nempe fundatam in pacto & promissione; alio enim certè modo fo- ret injustus Deus, si gloriam benè operantibus non daret, quam si homini duos oculos, aut fri- gus aquæ, igni calorem, &c. negaret, alioqui non rectè vocaretur gloria in Scripturis, *merces, stipendium*, & aliis hujuscemodi appellationibus; hæc enim solum vocantur ea, quæ ex pacto & conventionem ab aliquo conferuntur.

XV.

Dices: Etiam collato auxi- lio, potest

Circa id quod addit Pater Suarez, aliam hinc gratiam & favorem intervenire præter collatio- nem auxilii, & obicis ablationem; ubi enim hoc factum est, potest Deus adhuc non acceptare il-

la merita amplius ad præmium, ergo quodd ac- ceptentur, est misericordiâ Dei, & consequen- ter ut reviviscant. Sed contra: Vel enim sermo est de imperfectâ illâ justitiâ, exigentiâ scilicet naturali, tunc autem si Deus det auxilium, & obicem auferat, non potest connaturaliter non acceptare, seu negare præmium, sicut nec ne- gare potest connaturaliter concursum calori ad operationes, si cum velit conservare sine sub- jecto.

Hinc ulterius addo: Etiam si sit sermo de per- fectâ justitiâ, adhuc tamen non reviviscere me- rita ex misericordiâ; esto enim possit Deus, etiam dato auxilio, & positâ pœnitentiâ, non acceptare merita illa ad præmium, quod si non faceret, nulla esset obligatio strictâ justitiâ, quæ in hæc promissione partialiter fundatur, hæc ta- men non acceptatio ab iis non exigitur, imo con- trarium, sicut & quando primò ponebantur me- rita, potuisset quidem Deus, si potentiâ suâ ab- soluta, & jure supremi domini uti voluisset, nul- lum iis conferre, aut promittere præmium, id tamen connaturaliter facere nequit, sicut in exem- plo caloris ostendi potest.

Dices: Quod petit radicem, petit illa omnia, quæ ad radicem connaturaliter sequuntur, sic unio hypostatica, quæ petit gratiam habitualem, petit etiam habitus infusos, qui ad gratiam con- naturaliter, vel morali vel physica emanatione consequuntur: sic quia gratia habitualis petit vi- sionem beatificam, petit etiam amorem & gau- dium beatificum, quæ ex visione oriuntur, & in homine gloriam corporis, quæ sequitur ad glo- riam animæ, & universum in naturalibus, sicut qui dat formam dat consequentia ad formam, ita & quod exigit. Cum ergo peccatum, utpote mors animæ, seu ablatio vitæ supernaturalis, uti dici latius solet in materia de gratia, petat quan- tum est ex se subtractionem omnis auxilii ad actum vitalem supernaturalem, sicut mors corporis sub- tractionem concursus ad omnem actum vitalem naturalem, consequenter petit illa omnia, quæ ad subtractionem illius auxilii connaturaliter se- quuntur, unum autem horum est, non revivif- centia meritorum; hæc enim non reviviscunt nisi ablato obice, hic autem non aufertur nisi per pœ- nitentiam, Pœnitentia verò non habetur sine auxilio supernaturali, ergo.

Respondetur, quod petit radicem petit ea, quæ connaturaliter sequuntur radicem, si habeat ra- dicem; in tantum enim ea petit in quantum ad radicem consequuntur, sicque non nisi per eam cum connaturaliter haberi non possint, nisi eâ ha- bitâ. Sic nihil potest exigere consequentia ad formam nisi forma prius habitâ, ergo peccatum non exigit non reviviscentiâ meritorum, nisi in quantum privat connaturaliter auxilio ad resur- gendum; si ergo hoc detur præter exigentiâ peccati, sequetur pœnitentia & ablatio obicis, sicque merita, hoc ex misericordiâ ablato, ex na- turâ sua reviviscunt, & consequenter ex justitiâ; datâ enim vel conservatâ formâ ex misericordiâ, vel liberalitate, possunt ea quæ formam sequun- tur peti ex justitiâ, seu naturali exigentiâ, ut in superioribus ostensum est.

Nec quoad hoc est major difficultas de prio- ribus meritis in ordine ad reviviscentiâ, quam de novis meritis, quæ post pœnitentiam ponun- tur, peccatum namque, si hoc argumentum quid- quam probat, efficeret ut illis nullum debeat præmium ex justitiâ, cum ex natura sua privet

Deus merita non accepta- re ad præ- mium.

XVI.

Ostenditur deinde, ra- tione etiam strictâ justitiâ mortis non revivif- cere ex mi- sericordiâ.

XVII.

Obije. Quod petit radicem, petit ea quæ ad ra- dicem con- naturaliter sequuntur.

XVIII.

Resp. Quod petit radicem non peti- tur ea quæ sequuntur ad radicem, nisi habeat radicem.

XIX.

Idem quoad hoc est de meritis sequentibus, ac de ante- cedentibus mortificati.

omni auxilio supernaturali, & consequenter poenitentia, sine qua nulla esse possent merita, si autem quamvis auxilium supernaturale & poenitentia dentur gratis, merita tamen subsequencia possunt mereri praemium ex iustitia, quod nullus negat, poterunt etiam praecedentia ex eadem reviviscere.

SECTIO TERTIA.

Alia quaedam circa reviviscendum meritorum: Vbi etiam ad quantum praemium reviviscant.

I. **Q**UÆRES primò: Si homini, qui post multa bona opera in peccatum lapsus est, Deus extrinsecè condonaret peccatum illud, nullam gratiam infundendo, utrum tunc merita reviviscerent? Pars affirmativa mihi non videtur carere probabilitate; cum enim peccatum sit obex & impedimentum quo minus merita reviviscant, seu habeant vim suam expeditam ad praemium, hoc ablato nihil impedit quo minus vim illam exerant, sicut in rebus physicis contingit, quæ ablato obice, statim effectus suos producunt, ut luminosum remoto corpore opaco producit lucem, lapis ablato impedimento cadit: quando autem communiter Auctores ad reviviscendum meritorum requirunt gratiam in subiecto, ideo est, quia sine gratia peccatum mortale de facto nunquam remittitur, & consequenter obex sine eâ non tollitur. Si quis tamen ad hoc ut merita reviviscant exigat ultra peccati remissionem, infusionem etiam gratiæ, dicatque, sicut ad hoc ut merita primò dent jus ad praemium, requiritur gratia in subiecto, per quam reddatur ordinis supernaturalis, & persona Deo grata, ita etiam ut merita habitualiter cum hac suâ denominatione expedita remaneant, requiri similiter gratiam in subiecto, non loquetur sine fundamento.

II. **Q**UÆRES secundò: Si Deus animam ex inferno jam liberet, & corpori uniens daret homini illi spiritum poenitentiae, utrum tunc antiqua ejus merita reviviscerent? Respondetur, verisimile esse fore ut reviviscerent posita poenitentia & gratia per eam recepta, idque ex iustitia, saltem imperfecta, seu connaturali exigentia; illa enim merita non fuerunt planè mortua, tum quia ille homo non fuit omnino constitutus in termino, tum quia Deus non statuit absolute iis non dare praemium, & sicut homo ille post resurrectionem habet viam seu locum per actus novos merendi novum praemium gratiæ & gloriæ, ut Lazaro contigit, qui post resurrectionem plurimos elicit actus meritorios, quod de Enoch etiam & Elia docent communiter Auctores, nempe fore ut ad viam aliquando redeant, & statum mortalem, ac mortali modo iterum inter homines degant, & mereantur, quidni, inquam, sicut non obstante morte, potest quis habere nova merita, non poterunt reviviscere antiqua: illis autem qui sunt per absolutam sententiam & decretum Dei in inferno, merita sunt omnino mortua, quia planè sunt in termino, & Deus ob finalem impoenitentiam habet absolutum decretum nunquam dandi prioribus meritis praemium.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

III. **Q**UÆRES tertio: Si Deus hominem vel Angelum, qui merita aliqua bona prius habuisset, annihilaret, & postea reproduceret, utrum merita redirent? Nihil in hoc statui potest certi: mihi tamen probabile videtur fore ut in eo casu merita reviviscant; verè enim ille homo diceretur multa bona opera exercuisse, & ob illa cœlum promeruisse. Cum ergo hæc denominatio moralis ei competat, non obstante quod semel fuerit destructus, quidni etiam verè dicentur merita in ipso habere valorem suum moralem in ordine ad praemium. Sed nostrâ in præsentia nil refert quid in his casibus metaphysicis fieret, ut etiam disput. sequente, sect. primâ dicemus de simili casu circa peccatum, utrum scilicet cum subiecto annihilato & postea reproducto redeat.

IV. **Q**UÆRES quarto: Ad quantum praemium reviviscant merita? Dicunt aliqui, solum redire secundum proportionem dispositionis, ut quatuor nimirum si poenitentia sit ut quatuor, reliqua autem omnia merita dicunt deperdi. Hanc sententiam refert Soto in quarto, dist. 16. quæst. 2. art. secundo, atque eam communiter defendi à Thomistis: addit tamen esse falsissimam, & Divo Thomæ adversissimam, Ledesma autem esse erroneam, Suarez relectione citatâ, disp. secunda, sect. 1. dicit esse Sanctis Patribus contrariam. Mordicus tamen eam defendit, Dominicus Banez secundâ secundæ, quæst. 34. articulo sexto, dubio. sexto.

V. **C**ontra hanc sententiam est primò: nam ut supra vidimus ex Concilio Tridentino, non aliqua solum, sed omnia merita reviviscunt, hoc est habent vim expeditam ad causandum in nobis gratiam & gloriam, ipsorum dignitati respondentem, cum aliud nihil iis desit juxta Concilium ad gloriæ & gratiæ augmentum consequendum, quàm ut quis decedat in gratiâ. Contra secundò: Merita enim juxta Sanctum Thomam propterea non sunt expedita ad praemium, quia est in subiecto obex peccati, ad hoc autem ut iterum vim pristinam recuperent nil aliud requiritur, nisi ut obex auferatur, sed per minimam gratiam auferatur obex, ergo minima posita poenitentia, modò sufficiat ad unum gradum gratiæ in animam inducendum, sufficere ut merita omnia vim suam pristinam recuperent. At verò secundum hanc sententiam merita nihil faciunt; tota enim ea gratia datur intuitu dispositionis, quæ proinde eadem daretur, & æquè intensa, licet nulla merita præcessissent.

VI. **I**mo, inquiunt, aliquid faciunt merita; efficiunt enim ut eadem gratia detur duplici titulo, ac proinde, si duo poenitentiam eliciant ut sex, quorum alter nulla antea habuerit merita, alter plurima, uterque inquiunt recipiet gratiam tantum ut sex, eruntque in gloriâ substantiali æquales, different tamen plurimum in accidentali, cum secundus gratiam illam & gloriam recipiat duplici titulo, quod asserunt ei inprimis esse gloriosum.

VII. **C**ontra primò: Concilium enim quando loquitur de praemio meritis correspondente, non loquitur de accidentali, sed de praemio simpliciter, seu substantiali; illa enim est merces, quam à Deo pro bonis operibus expectamus, & quoties in Scripturâ fit mentio simpliciter de mercede, semper & primariò intelligitur praemium essentialiale. Nec sufficit dari gloriam duplici titulo; nullus enim censet ob hoc sufficienter premiari merita,

III. *Virum, si homo vel Angelus annihilaretur, & postea reproductus, merita illius redirent.*

IV. *Ad quantum praemium reviviscant merita.*

V. *Prædicta sententia refellitur ex Concilio Trid.*

VI. *Respondent, efficere merita ut eadem gratia detur duplici titulo.*

VII. *Sed contra: Concilium namque dicit loquitur de praemio meritorum, semper loquitur de essentiali.*

merita, sicut nec in humanis compensaretur sufficienter labor alicujus, qui ex pacto pro denario diurno laboraret sex diebus in vineâ alterius, & tandem qui cum conduxit redderet unum denarium sex titulis.

VIII. *Dicunt alii, plus præmii pro meritis antiquis dari juxta diversitatem dispositionis, non tamen totum præmium.*

Hinc etiam impugnari potest sententia Valentia, Henriquez & aliorum, qui docent, plus quidem dari præmii ob merita antiqua quam dispositio postulat, non tamen totum præmium, sed plus aut minus supra dispositionem pro diversitate dispositionis: unde, inquiunt, si plures & plures quis virtutum actus post respicientiam eliciat, paulatim totam gratiam recuperabit. Sed contra hoc est: Jam enim merita ablato obice non reviviscunt, & si quis post primum actum statim moriatur, multa ex prioribus meritis præmium omnino non consequentur, cum tamen, juxta Concilium nihil eis desit ut augmentum gratiæ, gloriam, augmentum gloriæ, &c. consequantur, quam ut homo in gratiâ decedat. Deinde non redderet nobis Deus annos quos comederat locusta & bruchus, id est merita quæ amiseramus juxta sanctum Hieronymum.

IX. *Afferunt nonnulli penitentem non recipere totam gratiam, saltem in hac vitâ.*

Quæ etiam faciunt contra Scotum, Durandum & alios docentes penitentem præter gratiam, quam per penitentiam directè acquisivit, recuperare quidem jus ad totam gloriam, non tamen denuo recipere totam gratiam, saltem in hac vitâ. Sed contra: sicut enim Sacramenta ablato obice statim conferunt suum effectum, ita & merita suum, cum quoad hoc par sit utrorumque ratio; sunt enim instar agentium naturalium, ut sæpè ante ostensum est. Deinde mensura gloriæ in patriâ desumitur ex mensura gratiæ in vitâ, nec gloriæ petunt merita nisi mediante gratiâ, asserere autem in ultimo instanti vitæ dari totam illam gratiam, videtur gratis dictum, nulla namque ratio assignari potest, cur non detur statim simul cum virtutibus infusus primo instanti conversio-nis, quando primò auferitur, obex, cum tunc sint tam potentia ad obtinendam gratiam, ac unquam postea: sicut etiam primo instanti quo auferitur obstaculum, luminosum producit lucem.

X. *Obje. Docere Concilium Tridentinum, gratiam unicuique infundi secundum propriam illius dispositionem.*

Dices: Et est fundamentum contrariæ sententiæ, Concilium Tridentinum sessione sextâ, capite septimo, ait gratiam unicuique infundi secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem; ergo non in majore perfectione & intensione quam sit perfectio & intensio dispositionis. Respondetur, Concilium ibi solum loqui de gratiâ, quæ per se penitenti infunditur intuitu dispositionis tunc positæ, non de gratiâ, quæ confertur per accidens respectu penitentia; respectu hujus enim penitentia non se habet ut dispositio, sed merè ut removens prohibens. Responderi potest secundò, dispositionem intuitu cujus hic infunditur tota illa gratia, non esse solum actum contritionis seu penitentia, sed hunc cum meritis præcedentibus, quæ ut causa moralis possunt hic & nunc movere Deum ad partem gratiæ sibi correspondentem infundendam.

XI. *Alia opinio est, reviviscentiâ meritorum merendam esse penes diversitatem conatus in penitenti.*

Sotus in quarto distinct. decima-sexta, quæst. secunda, artic. secundo, ait, mensuram reviviscentiæ meritorum in ordine ad præmium desumendam esse penes diversitatem conatus, quem adhibet penitens in respicientiâ à peccato: si ergo, inquit, peccator præventus auxilio Dei adhibeat summum conatum quem cum illo potest, recipiet totam gratiam plus deperditam,

si medium conatum adhibeat, mediam gratiam, sicque secundum proportionem conatus redit semper gratia.

Contra primò: Eodem namque modo impugnatur hæc sententia, quo præcedentes, nam ablato obice omnia merita reviviscunt. Deinde, nihil aliud requiritur juxta Concilium Tridentinum, ut vidimus, ut merita omnia reviviscant, & præmium suum consequantur, nisi ut quis decedat in gratiâ; ergo si antea homo erat in gratiâ, habebat ab intrinseco totum quod requiritur ad constituendum jus ad præmium, & solum deest aliquid extrinsecum, nempe mors.

Tertiò, hinc sequitur, si duo amississent per peccatum centum gradus gratiæ, & alter præventus gratiâ ut viginti, eliceret actum ut decem, alter verò præventus gratiâ ut duo, eliceret actum ut duo; sequitur inquam, hunc secundum recuperaturum omnes centum gradus gratiæ amissos, alium verò, qui multo intensius operatur, non recuperare nisi mediam partem, quod tamen maximum videtur inconveniens; sic enim posset quis idem affirmare de meritis quando primò ponatur, nempe non esse desumendam præstantiam meriti, & mensuram præmii illi correspondentis penes perfectionem & intensiorem actus, sed videndum utrum cum conatum adhibeat, quem cum illo auxilio potuisset, quod tamen omnes negant, cum non sit culpa non operari semper maximo fervore & conatu, quo quis posset: deinde etsi levis aliqua culpa interveniret, non tamen obflaret merito. Tandem quantumcumque quis plures & plures actus eliciat, si tamen non sint tam intensi ac per auxilium tunc datum esse possent, nunquam totam gratiam deperditam recuperabit, imo multo minus gratiæ aliquando per secundum actum intentum, quam per primum maxime remissum.

SECTIO QUARTA.

Resolvitur questio circa magnitudinem præmii in reviviscentiâ meritorum.

DICENDUM itaque primò: Ablato per penitentiam, & gratiæ infusionem obice, merita reviviscere ad totum præmium quod iis ante lapsum debebatur, totamque gratiam statim recuperant. Secunda pars sufficienter ostenditur ex præcedentibus, præcipue in impugnatione sententiæ Scoti. Prima etiam pars probatur: Ratio enim quare merita antea non erant expedita ad gratiam obtinendam erat obex peccati; ergo hoc ablato iterum redduntur ad illam expedita, & consequenter sicut quando primò ponebantur opera, merebantur & consequantur gratiam, ita & ubi primò obex auferitur consequentur eundem effectum, uti de Sacramentis reviviscuntur dici solet.

Secundò probatur ex locis Scripturæ sect. 1. allatis: tertiò ex Concilio Tridentino sess. 6. capite decimo sexto citato. Nec enim gratiæ & gloriæ augmentum mereri possunt bona opera eorum, qui sunt viva membra Christi, nisi omnè præmium

XII. *Citra hanc sententiam est, aliud enim ad reviviscentiâ meritorum non requiritur, quam ut auferatur obex, seu peccatum.*

XIII. *Rejicitur ulterius hæc opinio ex gravi commoda, quod ex ea sequi videtur.*

I. *Merita, ablato obice, ad totum præmium reviviscunt, quod in ante lapsum debebatur.*

II. *Ex locis Scripturæ supra citatis ostenditur merita ad totum præmium reviviscere.*

premium iis reddatur, neque sufficit quod minor gratia detur novo titulo intuitu meritorum precedentium; mereri enim gratiam novo titulo non est mereri augmentum gratiae, ut est manifestum, quod tamen de his meritis docet Concilium. Deinde, reviviscere est vitam quam ante habebant recuperare; ergo nisi gratiam illam, seu gratiae augmentum, quod semel habebant, denuo recipiant, non reviviscunt.

III. Quando peccator resurgit, ad maiorem gratiam resurgit.

Dicendum secundò, quando peccator resurgit, cum majore semper illum gratia resurgere, quam ei ob merita precedentia præcisè ac directè debebat. Ratio est, quia præter gratiam meritis debitam, quam recuperat, habet semper aliquam gratiam, per quam aufertur obex peccati, ergo in hac resurrectione aliquanto plus semper habet gratia peccator, quam prioribus meritis debebatur. Quod habeat gratiam aliquam Penitentia respondentem certum omnino est, cum Deus omni penitentia remissionem peccati promiserit. Totam autem gratiam prioribus meritis debitam restitui & ostensum est supra, & ulterius declaratur, quia nullum est ex meritis precedentibus quod jam non sit iterum vivum, & consequenter efficacax & obligans Deum aliquo saltem modo ad præmium, cum sit quoad hoc in eodem statu ac erat ante lapsum, & meritorum mortificationem.

IV. Ergo prodest homini peccasse, meliusque est peccare, & resurgere, quam non omnino peccare, cum non peccando gratiam illam non obtineret. Respondetur, nunquam peccatum per se prodest illi, licet indirectè & occasionaliter multi ad altiorem sanctitatis gradum pervenerint, quam non commisso peccato illo unquam pervenissent, cum inde occasionem sumant plurimos & intensissimos variarum virtutum actus exercendi, ut contritionis, humilitatis, & sanctioris ac severioris vitae statum suscipiendi, peccatum tamen per se & formaliter nemini prodest, sed obest plurimum, tum quia spoliat hominem gratia ac virtutibus supernaturalibus, reddit inimicum Deo, eique odibilem, damnationi aeternæ obnoxium, relinquit etiam pravas dispositiones in animâ peccatoris, & obligationem ad penas temporales, etiam post resipiscenciam, imo causa est cur opera omnia, quæ dum manet peccatum, fiunt, sine fructu perpetuo sint, quibus aliàs magnum gratia ac gloriae cumulum sibi ille acquisivisset.

V. Peccatum prodest tantum per modum obiecti.

Solum ergo prodesse potest peccatum per modum obiecti, in quantum scilicet homo considerando id tanquam quid malum, illud averfatur. Unde Sanctus Thomas 3, parte, quaest. 89, art. secundo, ad primum ait, ipsum peccatum nonnullis cedere in bonum, quatenus postea firmius in gratia perseverant, & ad hoc citat Sanctum Augustinum libro de correptione & gratia, capite nono in illa verba S. Pauli ad Romanos octavo: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: & hoc argumentum æquè urget, si ve merita reviviscant, si ve non, ut si quis ante ulla merita peccaret; posset enim inde occasionem sumere hos & alios similes actus exercendi.

VI. Homo post resipiscenciam non sentit eam facilitatem in virtutum actibus exercendis, quam sentiebat ante lapsum, ergo non recuperat virtutes in eo gradu, quo eas antea habebat, ergo nec gratiam; hæc enim eadem proportione redeunt cum gratia, utpote ad quam virtutes conaturaliter, vel morali connexionem

sequuntur, vel physica. Respondetur, si is qui diu exercuit se prius in actibus virtutum, & postea labitur statim resurgat, æqualem sentiet facilitatem ei, quam antea sentiebat, si verò peccata peccatis diu adjiciendo habitus vitiosos intensos comparet, & eadem opera virtutum acquisitos habitus amittat, nil mirum si difficultatem postea sentiat, quamvis habitus infusus habeat intensiores quam ante lapsum; hi enim facultatem dant operandi, non facilitatem, seu posse, non facile posse; hoc enim postremum effectus proprius est habituum acquisitorum.

Dices tertio, nonnullos ex Sanctis Patribus affirmare, difficile esse hominem post lapsum redire in pristinum statum, unde in decretis de Penitentia refertur dictum Sancti Hieronymi, quod sic habet: *Quicumque dignitatem divini gradus non custodiant, contenti sint animam salvare, reverti enim in pristinum statum post lapsum difficile est*. Similia habet Sanctus Augustinus, Sanctus Chrysostomus, & alii: at verò hoc secundum nos facillimum est, cum per minimam penitentiam dicamus hominem ad majorem gratiam resurgere, & consequenter ad meliorem statum quam fuerat pristinus.

Respondetur primò: Licet recipiat penitens per resipiscenciam omnem gratiam quæ prioribus meritis debebatur, non tamen fortè omnem illam quæ ex opere operato per Sacramenta, aut aliter ei data fuerat de quo postea. Secundò dico: Patres per has & similes locutiones non intelligere gratiam & statum meritorum precedentium, sed vel statum Ecclesiasticæ dignitatis, ad quem juxta Canones restitui statim non solet is qui peccavit, licet penitentiam agat, & hic sensus intenditur in decretis citatis.

Aliquando verò per statum pristinum intelligunt Patres, non gratiam & gradum substantialem sanctitatis, sed quædam accidentalia, ad quæ, etiam apud Deum non statim restituntur lapsi, ut est immunitas à pena temporalis, liberatio à pravis dispositionibus ex peccato relictis, restitutio in peculiarem illam familiaritatem cum Deo, ac speciales favores & consolationes, quas ante lapsum fortè à Deo accipere solebat, &c. unde Regius Propheta post resipiscenciam, & peccati condonationem dicit Deo, *Redde mihi letitiam salutaris tui*, &c. unde nec Adamo Justitia originalis quoad peculiarem rectitudinem in operando fuit restituta, licet totam gratiam & substantialem sanctitatem fuisse ei redditam plurimi affirmant.

Dices quartò: Hanc sententiam reddere homines tepidos, & in virtutibus exercendis negligentes, cum, modò in fine resipiscant, omnem gratiam priorum meritorum sint recepturi. Respondetur negando sequelam: Est enim totam gratiam in fine vitæ recipient, si tunc penitentiam agant, toto tamen tempore, quo in peccato sunt, eorum opera mortua sunt, & nullum unquam fructum ferent. Quare non est cur ob hoc tepidi sint, cum quò plures & nobiliores actus virtutum in Christo viventes per gratiam exercent, eò majorem coronam sint recepturi, quo pauciores minorem.

Dices quintò, non videri posse peccatori intuitu meritorum precedentium restitui omnem priorem gratiam iis debitam; potest enim aliquando dispositio qua jam secundò resipiscit, esse major & melior quam illa, per quam primò disposuit se ad gratiam, imò & intuitu cujus plus gratia

virtutes, & consequenter gratiam in eo gradu non recuperat.

VII. Obje. Docere Sanctos Patres difficile esse hominem post lapsum, in pristinum statum redire.

VIII. Resp. Aliam esse gratiam præter eam quæ debetur meritis.

IX. Interdum Patres non de gratia, sed de substantia substantialis sanctitatis intelligunt sunt, sed de accidentali.

X. Obje. Hanc sententiam reddere homines tepidos.

XI. Obje. Dispositio, per quam quis resipiscit, interdum non paritur, gratia

ut tota gratia deperditur redidatur.

XII. Hoc & similia arguuntur, si quis dicat omnes qualitates componi ex gradibus heterogeneis, non ita argumentis illis urgebimur, cum in illa sententia facile quacumque posita dispositione, assignare nihilominus possimus meritis suum primum, idque clarè & sine ullâ confusione. Si autem quis dicat componi gratiam ex gradibus heterogeneis difficilius est responso, dicere nihilominus poterit, licet quivis gradus superior sit superior inferiori, sextus quinto, quintus quarto, & sic deinceps, non tamen omnibus precedentibus, unde licet primum meritis assignetur intensus priori, non necessariò erit melius omnibus precedentibus, & sic fieri poterit utcumque compensatio.

XIII. Quid quoad gratiam, aliter quam ob merita datam, censendum, circa reviviscenciam.

XIV. Non est idem fundamentum ad dicendum hanc gratiam restitui, ac illam qua debetur meritis.

XV. Gratia intuitu Sacramentorum primo data, si restituitur ex misericordia.

gratia detur, quam iis meritis, vel alicui saltem eorum parti debeatur; ergo in hoc casu, vel nulla, vel non omnia saltem merita reviviscunt.

Hæc & alia, quæ ex compositione intensivâ qualitatuum facile cuivis occurrerent contra reviviscenciam meritorum, non carent difficultate, præsertim si quis dicat omnes qualitates componi ex gradibus heterogeneis. Si tamen dicamus componi aliquas, & in particulari gratiam ex gradibus homogeneis, non ita argumentis illis urgebimur, cum in illa sententia facile quacumque posita dispositione, assignare nihilominus possimus meritis suum primum, idque clarè & sine ullâ confusione. Si autem quis dicat componi gratiam ex gradibus heterogeneis difficilius est responso, dicere nihilominus poterit, licet quivis gradus superior sit superior inferiori, sextus quinto, quintus quarto, & sic deinceps, non tamen omnibus precedentibus, unde licet primum meritis assignetur intensus priori, non necessariò erit melius omnibus precedentibus, & sic fieri poterit utcumque compensatio.

Quæres ultimò: Utrum gratia illa, quæ intuitu Sacramentorum, vel aliter, ut ob meritum de congruo prius data fuerat, respiciente homine reddatur. Vasquez hæc, quæst. octogesima nona artic. quinto, dub. tertio, num. decimo septimo, & prima secunda, disp. 221. cap. 4. Turrianus secundâ secundâ, disp. 70. dub. 3. & alii nonnulli negant illam gratiam unquam redire. Contra Suarez relectione citatâ, disp. 2. sect. 3. num. 56. Coninck disp. 2. de Pœnitentiâ, dub. 20. num. 170. Medina, Sotus, Valentia, Henriquez, & communior sententia Theologorum affirmat.

In primis, si hæc gratia solum habeatur virtute Sacramentorum, aut aliunde merè gratis & liberaliter, & nullo modo ex meritis de condigno, non est idem fundamentum ad asserendum eam restitui, ac gratiam quæ correspondet meritis. Probat, nam loca Scripturæ sectione prima posita non ita urgente de hac gratia; ille enim locus ad Hebræos sexto, sicut & ad Galatas tertio, item ex Concilio Tridentino non probant nisi de meritis. P. Suarez probat hæc etiam restitui ex Iustitiâ, non intuitu meritorum pœnitentis sed Christi. At licet nulla sit implicentia quo minus hoc fieri potuisset, si ita Christus voluisset, de facto tamen ita esse nihil est quod probeat; nec enim constat Christum hoc modo nobis sua merita applicuisse, nullum autem primum datur intuitu meritorum Christi, ad quod ille sua merita peculiariter non applicuit.

Si ergo resurgenti restituatur gratia, quam merè ex Sacramentorum susceptione consecutus quis fuerat, restituitur ex misericordiâ: quod etiam suadere aliquo modo videtur locus ille Joëlis secundo: *Reddam vobis annos, quos comederunt locusta & bruchus, zibigo & eruca*, quod tamen peculiariter applicari posse videtur ad merita & fructus operum, sicut anni illi, de quibus ibi est sermo, sunt fructus laborum, & de operibus peculiariter locum illum Joëlis intelligit Sanctus Hieronymus citatus. Certè si negetur hanc gratiam redire, facilius explicatur Sanctus Thomas dum asserit pœnitentem resurgere aliquando in

maiore, aliquando in æquali, aliquando in minore gratiâ, quam fuit illa, quam per peccatum amiserat: & hoc modo Sanctus Thomas explicat Turrianus loco supra citato, & alii.

Obijciunt aliqui, hinc sequi hominem illum ob peccatum remissum puniri pœnâ æternâ, cum in æternum orbatus sit illa gratia, quam per Sacramenti susceptionem consecutus fuerat. Suarez relectione citatâ, disputatione 1. sect. tertiâ nullum censet inconveniens ut pœna aliqua, quæ nocumentum afferat, non afflictionem, pœnetia esse possit in cælo; cum enim, inquit, huiusmodi pœna sine dolore esse possit & tristitia, non est talis, quæ illi statui repugnet.

Dicunt alii non esse pœnam, sed aliquid naturali quâdam necessitate consequens peccatum, pœna autem illa est, quæ ita infligitur à Deo, ut possit non infligi. Contra primò: Ergo carentia visionis beatificæ erit pœna, cum naturali quadam necessitate consequatur peccatum, sicque pœna damni, quæ est præcipua, non foret pœna. Contra secundò: Licet dum manet peccatum, non possit illa gratia esse in animâ, aut restitui, hoc tamen sublato, nulla est repugnantia quo minus in eâ reponatur.

Ulteriùs ergo dicendum, non esse propriè pœnam, carere in perpetuum illis gradibus gratiæ & gloriæ iis correspondentibus; ut enim carentia alicujus rei sit pœna, debet res illa vel esse necessaria ad bonum aliquod quo egemus, quod non contingit in illis gradibus gratiæ aut gloriæ, cum iis determinatè nullus egeat ad beatitudinem, utpote sine quibus multi de facto sunt beati: vel debet res illa esse aliquo titulo debita, quod hic non contingit, cum non habeantur gradus illi ullo modo ex meritis, ut supponimus.

Obijciunt secundò alii, debere redire gratiam Sacramentalem, saltem eorum Sacramentorum, quæ iterari vel omnino, vel non nisi post longum tempus possunt, alioqui privaretur quis perpetuò fructu illorum Sacramentorum, peculiaribus scilicet auxiliis ad finem, ad quem instituantur Sacramenta, ordinatis; hæc enim fundantur in gratiâ habituali. Respondetur, non omnia auxilia specialia fundantur in gratiâ habituali, saltem actu existente in animâ; Baptismus enim dat auxilium ad rectè suscipiendum alia Sacramenta; sicut enim dat jus ad suscipiendum Sacramenta, utpote eorum janua, ita & media ad rectam eorum susceptionem necessaria subministrat, & tamen certum est aliqua ex his auxiliis non supponere gratiam actu existentem in animâ, cum dentur ad gratiam in animam inducendam, ut constat in auxiliis ad Sacramentum Pœnitentiæ, ab iis qui in peccato mortali existunt, ad quem effectum præcipuè institutum est, ritè suscipiendum ordinatis. Vel ergo sufficit Sacramentum aliquod, ad hoc ut conferat auxilia peculiariter, aliquando contulisse animæ illi gratiam habitualem (utpote in ordine ad quam præcipuè sumit denominationem Sacramenti) vel ad summum requiritur; etiam ad quævis auxilia, ut illorum capax sit anima, illam habere gratiam, sive hæc sit ea quam contulerunt Sacramenta, sive non, sed aliunde comparata.

